

וְלֹא חָטְאוּ, וְעַל זֶה הִבֵּל נַעֲשֶׂה
עַל הָאָרֶץ וּמִתְחַזֵּק בְּתַקְפּוֹ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגֵיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, בְּאֵה לִידֵיהֶם
מִצְוָה אַחַת שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה שֶׁל
צְדִיקִים, וְזוֹכִים בָּהּ וְעוֹשִׂים
אוֹתָהּ, כְּמוֹ לְסֹטִים מְקַפֵּחַ שֶׁהִיא
נִמְצָא בְּהַרִים יַחַד עִם לְסֹטִים
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְכִשְׁהִיא עוֹבֵר
שֵׁם יְהוָה, הִיא מַצִּיל אוֹתוֹ
וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ מֵהֶם, וְהִיא קוֹרָא
עָלָיו רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
הַצְּדִיקִים.

וּכְמוֹ אוֹתוֹ רָשַׁע שֶׁהִיא בְּסִבְיַתוֹ
שֶׁל רַבִּי חֵיָא, שְׁלִילָה אֶחָד פָּגַשׁ
אֶת אוֹתָהּ אֲשֶׁה שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת
לְבֵית בִּתְּהָ, רָצָה לְתַקֵּף אוֹתָהּ.
אֲמָרָה לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, כִּפְדֵּ אֶת
רַבּוֹנֶךָ וְאַל תַּחֲטֵא עִמִּי. עֲזַב
אוֹתָהּ וְלֹא חָטָא בָּהּ. הָיוּ אוֹמְרֵי,
וַיֵּשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי שְׂגָם
זֶה הִבֵּל. כְּמוֹ שֶׁהִתְחַזֵּק אוֹתוֹ הִבֵּל
עִם אוֹתָם הַצְּדִיקִים שְׂבָאוּ
לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי רָשָׁעִים וְלֹא חָטְאוּ,
אֲף כִּף הִתְחַזֵּק עִם אוֹתָם רָשָׁעִים
שֶׁהִגִּיעוּ לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי אוֹתָם
הַצְּדִיקִים וְעוֹשִׂים אוֹתָם.

שְׂשֻׁנֵינוּ, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
צְדִיקִים וְרָשָׁעִים בְּעוֹלָם, וּכְמוֹ
שֶׁהוּא מִתְּכַפֵּד בְּעוֹלָם כַּמַּעֲשֵׂי
הַצְּדִיקִים, כִּף גַּם הוּא מִתְּכַפֵּד
בְּרָשָׁעִים כְּשֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה טוֹב
בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (קהלת א) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעֵתוֹ. אוֹי לְרָשָׁע
כְּשֶׁעוֹשֵׂה אֶת עֲצָמוֹ רַע וּמִתְחַזֵּק
בְּחָטְאוֹ, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (ישעיה ג) אוֹי
לְרָשָׁע רַע וְגוֹ'.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, (קהלת ז) אֶת הַכֹּל
רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה
אֲף כִּף בְּאֲרוֹהוֹ הַחֲבָרִים, אֲכַל
כֶּאֱשֶׁר נִתְּנָה חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, רָאָה

וְגוֹ'. הַאי קָרָא אוֹף הִכִּי

כְּעוֹבְדֵינָן אֲלֵינוּ, וְאֵינוֹן גְּבוּרֵי כַח, דְּעַבְדֵי
רַעוּתָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, וְלֹא חָטְאוּ. וְעַל דָּא, הִבֵּל
נַעֲשֵׂה עַל הָאָרֶץ וְאִתְתַּקַּף בְּתוֹקְפֵיהּ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגֵיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
הַצְּדִיקִים, מְטִי לִידֵיהֶוּ חַד מִצְוָה,
דְּאִיהוּ עוֹבְדָא דְצְדִיקָא, וְזַכָּאן בָּהּ, וְעַבְדֵינָן
יְתָהּ. כְּגוֹן לְסֹטִים מְקַפְחָא הָוָה מִשְׁתַּכַּח
בְּטוֹרֵיָא, בְּהֵדִי אֵינוֹן לְסֹטִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה, וְכַד הָוָה יוֹדָא אֲעַבְרַתְמָן, הָוָה מִשְׁזִיב
לֵיהּ, וְנִטִּיר לֵיהּ מִנֵּיהֶוּ, וְהָוָה קָרִי עָלֵיהּ רַבִּי
עֲקִיבָא, יֵשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים.

וּכְגוֹן הַהוּא חֵיָבָא, דְהָוָה (דף יא ע"א)

בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְרַבִּי חֵיָא, דְלִילָא חַד
פָּגַע בָּהּ בְּהֵיָא אִתְתַּא דְהוֹת אֲזַלְת לְבִי
בְרַתְהּ. בְּעָא לְמִתְקַף בָּהּ, אֲמָרָה לֵיהּ, בְּמָטוּ
מִינָךְ, אוֹקִיר לְמָרְךָ, וְלֹא תַחֲטֵא גְבָאִי.
שְׁבִקָה וְלֹא חָב בָּהּ. הָיוּ אוֹמְרֵי, וַיֵּשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי
שְׂגָם זֶה הִבֵּל, כְּמָה דְאִתְתַּקַּף הַהוּא הִבֵּל,
בְּהֵדִי אֵינוֹן צְדִיקָא, דְמָטוּ לִידֵיהֶוּ עוֹבְדֵי
דְחֵיָבָא, וְלֹא חָטְאוּ. אוֹף הִכִּי, אִתְתַּקַּף
בְּהֵדִי אֵינוֹן חֵיָבָא, דְמְטִי לִידֵיהֶוּ עוֹבְדֵי
דְאֵינוֹן צְדִיקָא, וְעַבְדֵי לָהּ.

דְתַנִּינָן עַבְד קַדְשָׁא בְרוּךְ הוּא צְדִיקִים
וְרָשָׁעִים בְּעֵלְמָא. וְכַמָּה דְאִתְיִיקַר
אִיהוּ בְּעֵלְמָא, כְּעוֹבְדֵי דְצְדִיקָא, הִכִּי נְמִי
אִתְיִיקַר אִיהוּ בְּרִשְׁיַעֵיָא, כַּד עַבְדֵי עוֹבְדָא
טְבָא בְּעֵלְמָא. כְּמָה דְאִתְ אֲמַר, (קהלת ג) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעֵתוֹ. וְוִי לְחֵיָבָא, כַּד עַבְדֵי
גְרַמִּיה רַע, וְאִתְתַּקַּף בְּחוּבִיהּ, כְּמָה דְאִתְ
אֲמַר, (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע וְגוֹ'.

הַזֵּו פִּתַּח וְאָמַר, אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי

הכל בזמן ששולטת הלכנה. יש צדיק - זה עמוד העולם. אבד - כמו שנאמר הצדיק אבד, בזמן הגלות. בצדקו - משום שהיא שוכבת לעפר. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עמם בגלות, ומשום כך, צדיק אבד בצדקו, שהרי אין מגיעות אליו אותן ברכות עליונות.

ויש רשע מאריך ברעתו - זה סמא"ל, שהאריך שקט ושלום לאדם, במה? ברעתו, באותה רעה אשתו, (אשה רעה אשת ונונים) נחש הפקיד, שהרי לא מגיע עליהם שקט ושלום אלא רק משום שנדבק באותה נקבה. כמו זה לשאר המלכיות, עד שהקדוש ברוך הוא יקים מן העפר את אותה סכת דוד הנופלת, שכתוב (עמוס ט) אקים את סכת דוד הנפלת.

וייך איש מבית לוי. רבי יוסי פתח, (שיר ו) דודי ירד לגנו לערגות הבשם וגו'. לגנו - זו כנסת ישראל, משום שהיא ערוגת הבשם, שהיא פלולה מכל צדדי (מיני) בשמים וריחות של העולם הבא. בשעה שהקדוש ברוך הוא יורד לגן הזה (של עדן), כל אותן נשמות הצדיקים מתעטרות שם, כלן נותנות ריח, כמו שנאמר וריח שמניך מכל בשמים (וריח אפר פתפוחים) - אלו הם נשמות הצדיקים, שאמר רבי יצחק, כל אותן נשמות הצדיקים שהיו בעולם הזה וכל אותן הנשמות שעתידות לרדת לעולם הזה, כלן (עומדות בגן הזה). בגן שבארץ כלם עומדים בדיוקן וציוור שהיו עומדים בעולם הזה, וסתר וסוד זה נמסר לחכמים.

אוקמוה חברייא, אבל פד אתיהיב חכמה לשלמה, חמא כולא, בזמנא דשלטא סיהרא, יש צדיק דא עמודא דעלמא. אויב: כמה דאת אמר, (ישעיה ג) הצדיק אבד, בזמנא דגלותא בצדקו: בגין דהיא שכיבת לעפרא, צדק דא, כל זמנא דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא, ובגין כך, צדיק אויב בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברפאן עלאין.

ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריך שקט ושלום לאדם, במאי ברעתו. בהיא רעה אתתיה, (נ"א אשה רעה אשת ונונים) (הושע א) נחש תקיפא, דהא לא מטא עליהו שקט ושלום, אלא בגין דאתדבק בהיא נוקבא. פגוונא דא לשאר מלכוון, עד דקודשא בריך הוא יקים מעפרא, להיא סכת דוד הנופלת, דכתיב, (עמוס ז) אקים את סכת דוד הנפלת.

וייך איש מבית לוי. (שמות ב) רבי יוסי פתח (שיר השירים ו) דודי ירד לגנו לערגות הבושם וגו'. לגנו: דא כנסת ישראל, בגין דהיא ערוגת הבושם, דאיהי כלילא מפל סטרי (נ"א ויני) בוסמין וריחין דעלמא דאתי. בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא דא (נ"א דעדן) כל אינון נשמתהון דצדיקיא, מתעטרן תמן, פלהו יחבי ריחא, כמה דאת אמר וריח שמניך מכל בשמים, (נ"א וריח אפר פתפוחים) אלין אינון נשמתהון דצדיקיא, דאמר רבי יצחק, כל אינון נשמתין דצדיקיא, דהוו בהאי עלמא, וכל אינון נשמתין, דזמינין לנחתא להאי עלמא, פלהו בגנתא (דא קיימין בגנתא) די בארעא, (פלהו) קיימין בדיוקנא וציוורא דהוו קיימין בהאי עלמא, וסתרא ורזא דא אתמסר לחכימי.